

Så hittar du hit

Ligger: Rispebjerg ligger i sydöstra hörnet av Bornholm. Från Rønne: Kör söderut på Søndre Landevej. Kör 20 km. Följ skyltar.

Fakta

Storlek: 10 hektar.

Mer info:

naturstyrelsen.dk/rispebjerg

Historik

Karta från 1813.

14 000 f Kr

Glaciärer skapar den plåtå där Ringborgen ligger.

2 900 f Kr

Invånarna bygger unika woodhenge-cirklar. Området skyddas sedan med ett omfattande system palissader.

år 0

En ringborg konstrueras med dubbla vallar och vallgravar.

1563-1570

Ringborgen används av lokala styrkor för träning inför hotet av en svensk invasion.

1995

Vid utgrävningar upptäcker man de första pålscirkarna.

2004

Danska staten köper hela området.

Danska drottningen vid invigningen i oktober 2009.

2009

Området snyggas till med parkering och man återskapar en woodhenge som utsiktstorn. Området invigs av danska drottningen Margrethe II.

RINGBORGEN RISPEBJERG

ÅTERSKAPAT SOLTEMPEL. I befästningen Ringborgen har ett soltempel rekonstruerats som utsiktstorn.

På stenålderns Bornholm byggde man mystiska soltempel.

De skyddades av palissader – och vättar.

På södra Bornholm finns en perfekt bergsplåt för befästningar. Platsen heter Rispebjerg och ligger i Øleådal.

För 5 000 år sen, ca 2900 – 2700 f Kr, dök de första invånarna upp. Det här blev starten på en hektisk byggperiod.

22 soltempel

Med hjälp av upp till 6 decimeter stora trästockar skapade man runda byggnader som var 7–10 meter i diameter.

De mystiska konstruktionerna hade någon typ av plattformar eller tak som var skonade med lera, och dessutom trappor som ledde upp dit.

Den här typen av runda byggen kallas "henge", och har fått sitt namn av

engelska Stonehenge. När cirkarna byggs av trä kallas de "woodhenge".

Här i Rispebjerg fanns det troligen oftast 5-6 woodhenge-anläggningar. När en blev förstörd byggdes en ny. Totalt så finns det spår efter 22 cirklar.

Exakt vad de användes till är osäkert. De kallas ofta för soltempel eftersom man i stolphålen har hittat stenskivor som försetts med solbilder. En av de här träcirkarna har återskapats och är i dag ett utsiktstorn.

Vilket syftet än var så var de rejält skyddade.

På tre sidor stoppades inkräktare av 15 meter höga stup. Som skydd mot sydost byggde man i stället 100-tals meter långa palissader. På flera platser skapade man rejäla murar genom att göra dubbla palissader av trästolpar och sedan fylla mellanrummet med sten/jord.

Efter ca 1000 år övergavs platsen. Omkring år 0 byggdes en ringborg där invånarna kunde ta skydd.

Den inre tillflyktsborgen hade en

120 meter lång vall som var 3 meter hög och med en 2 meter djup vallgrav framför sig.

Som ytterligare skydd skapades en yttre vall 200 meter i sydost.

Underjordiskt folk

Ringbogen användes som samlingsplats under krig ända in på 1800-talet.

Men under fredligare perioder så var det få invånare som vågade sig hit.

Enligt folktidningarna så bodde det nämligen ett "underjordiskt" folk här, klädda i röda hättor och ledda av kung Ellestingen.

De tränade sina styrkor här i borgen på nätterna. Den som kom hit och råkade se övningarna blev galen.

Invånarna på Bornholm uppskattade däremot det underjordiska folket eftersom de dök upp till befolkningens hjälp vid krig.

Mikael Jägerbrand
mikael@fornguiden.se

RINGBORGEN.

■ Under två tusen år var den här ringborgen en av Bornholms viktigaste platser.

Det var här invånarna samlades för att träna och beväpna sig inför invasioner.

Den här befästningen består av en 120 meter lång jordvall.

När den byggdes omkring år 0 var den 3 meter hög och hade en 2 meter djup och 10 meter bred vallgrav framför sig.

Inkräktare möttes därför av ett 5 meter högt hinder.

Den höga vallen var troligen

också skyddad av törnris och grenar som fungerade som en forntida typ av taggtråd.

På flera sidor är ringborgen skyddad av höga klippor – och dessutom vattendraget Øleå.

Man vet inte hur ofta anläggningen kom till användning i forntiden men den användes flitigt under medeltiden.

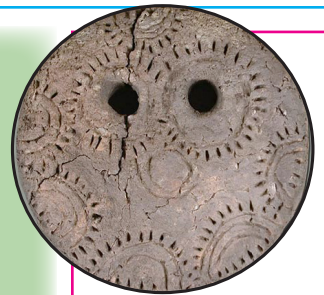
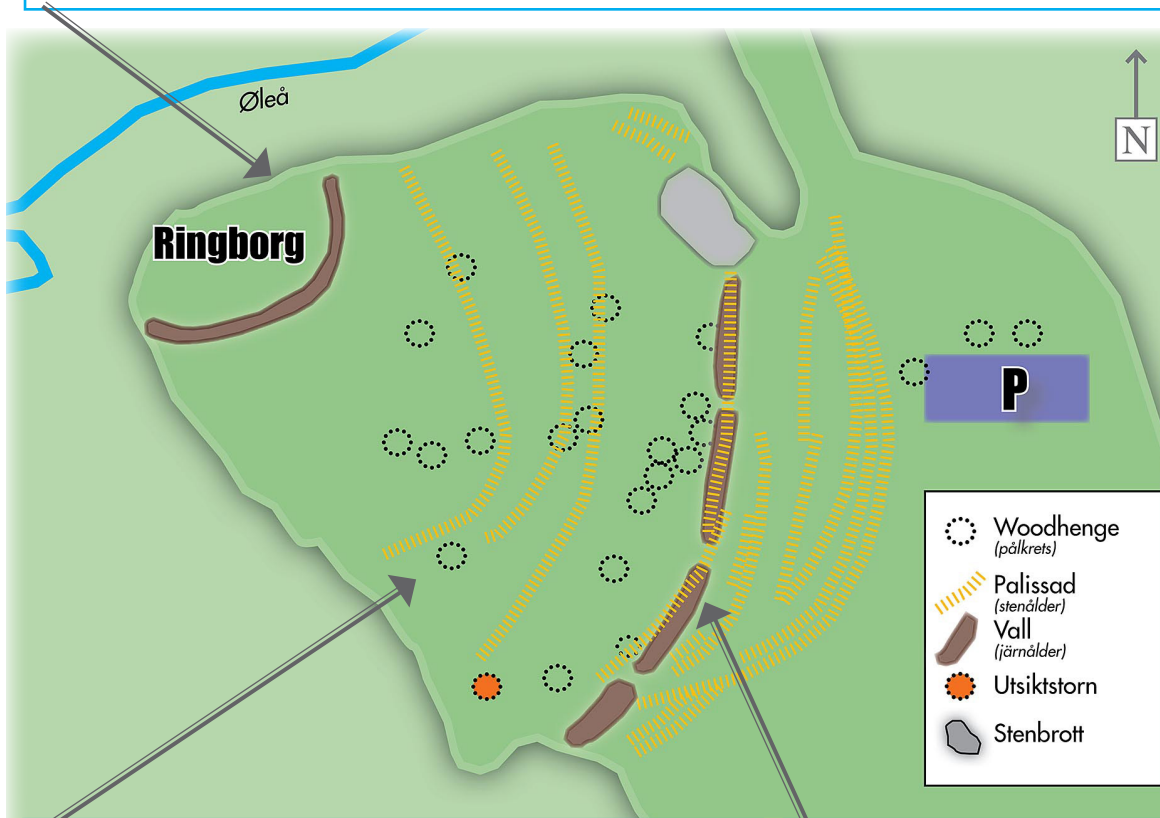
Lokala milisen samlades här både under ett uppror 1535, nordiska sjuårskriget 1563-1570 samt under Engelska krigen 1807-1814.

Ringborgens skyddsmur sedd från utsidan.

Det inre av Ringborgen.

SOL-SKIVOR.

■ Det här är ett av mest mystiska och unika fynden som gjorts i Rispebjerg.

Det var vid utgrävningar 1995 som man började hitta stenskvivor i de många stolphälen.

De runda skivorna är gjorda av lokal lerskiffersten som ofta hittas i jorden som tunna skivor. Skiffer är också rätt lätt att rista i.

De här skivorna är lite mindre än en handflata och är fyllda med mystiska symboler, ofta en rund symbol och linjer.

Forskare i Köpenhamn har upptäckt att de är samtida med ett stort vulkanutbrott som inträffade omkring år 2 900 f.Kr.

Det här gjorde att himlen under lång tid var så mörk att solen försvann.

Invånarna ristade därför solar, säd och växter på skivorna – och offrade dem i jorden.

Senare har man hittat ännu fler liknande skivor på andra platser på södra Bornholm.

Några av skivorna från Rispebjerg.

WOODHENGES.

■ Det är de unika pålckirlarna som gjort Ringborgen berömd och kallas oftast för "woodhenges".

Det mest berömda "henge"-monumentet är Stonehenge som är uppfört av sten.

Här i Rispebjerg var cirklarna dolda under jorden tills de första fem upptäcktes vid utgrävningar av den yttre vallen 1995.

Under åren har man hittills hittat 22 stycken unika anläggningar.

De består av 8-10 stora stolphäl och är 7-10 meter i diameter. De flesta har förstörts vid bränder.

Vid utgrävningarna hittade man bränd lera som måste ha funnits på någon typ av tak eller plattform, de har inte varit en del av väggar. Man har också funnit spår av stolphäl som troligen varit trappor.

Ingen vet vad de här mystiska byggnaderna användes till eller exakt hur de såg ut. De kan ha varit någon typ av soltempel.

Under 2009 användes stolphälen vid en woodhenge till att skapa ett utsiktstorn.

En av cirklarna har återskapats och blivit ett utsiktstorn.

De många cirklarna har markerats med träpälar.

Norra delen av yttre vallen.

YTTRE VALLEN.

■ Efter 100-tals år av plöjning var den befästningsvallen länge försvunnen.

Men år 1954 upptäcktes den när man studerade flygfotografier.

I dag har man rekonstruerat dess utbredning med en två meter hög jordvall.

Men ursprungligen var den minst tre meter hög och hade troligen också någon typ av palissader.

I forntiden var den också skyddad med en flera meter djup vallgrav (som bara är synlig i södra änden).

